

2013 SEÇİMLERİNDE İSRAİL SEÇMENİ ÖNCELİĞİ EKONOMİYE VERDİ

İsrail 22 Ocak 2013 tarihinde 120 milletvekili parlamentosu Knesset'in 19.seçimleri için sandık başına gitti. Yaklaşık 3.5 milyon seçmenin oy kullandığı seçim de, katılım oranının %64 civarında olduğu belirtiliyor. Siyasi partilerin parlamentoya milletvekili sokabilmeleri için oyların en az yüzde 2'sini alması gereken seçimden birinci olarak, Yisrael Beiteinu (Evimiz İsrail) Partisi'yle oluşturduğu ittifakla 31 sandalye kazanan Netanyahu'nun Likud partisi çıktı. Birinci olarak çıktığı halde, Likud'un koalisyonla girdiği bu seçimden 31 sandalye kazanmasını başarı olarak nitelendirmek zor. Zira, Likud, 2009 yılında tek başına girdiği bir önceki seçimlerde 42 sandalye elde etmişti. Likud'un 2009 yılındaki 42 sandalyelik üstünlüğünü, Avigdor Lieberman'ın Yisrael Beiteinu ile koalisyona girdiği halde 31 sandalyeye indirmesi, İsrail seçmeninin mevcut siyasetten çok da memnun olmadığına açık bir göstergesi.

¹ <http://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1195/Seda+Kirdar>

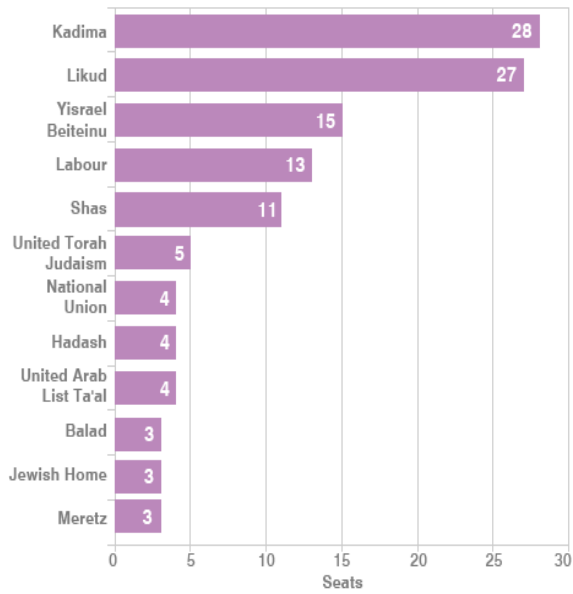
Seçimlerde en büyük sürprizi ise Yesh Atid (Gelecek Var) Partisi yaparak mecliste 19 sandalye kazandı. Partinin lideri Yair Lapid, liberal bir gazete olan Yedioth Ahronot'da yazmış ve Kanal 2'de haber program yapmış eski bir gazeteci. 2012 yılının Ocak ayında gazeteciliği bırakarak siyasete atılacağını açıkladı. Bundan üç ay sonra ise Yesh Atid partisini kurarak siyasete atıldı. Seçim kampanyasında ekonomiye, yaşam pahalılığına ve vergilerin yüksekliğine odaklanan Lapid, İsrail'de çok tartışmalı bir konu olan ultra Ortodoks Yahudiler'in de ordudan muaf tutulmalarını sağlayan düzenlemelerin sona erdirilmesi gerektiğini düşünüyor. Aynı zamanda Filistinlilerle de barış görüşmelerinin devam ettirilmesi gerektiğine inanıyor. Kuruluşunun birinci yılını bile doldurmayan bir partinin seçimlerden ikinci olarak çıkması, aslında seçimi kazanan asıl kişinin Yair Lapid olduğunun bir göstergesi. Lapid'in bu zaferi, ekonominin gidişatından ve konut fiyatları başta olmak üzere hayat pahalılığından şikayetçi olan İsrail seçmeninin değişiklik ve merkeze yakın bir İsrail görme isteğinin sandığa bir yansıması.

İsrail 2011 yılının temmuz ayında önce konut fiyatlarının yüksekliği sebebiyle başlayan ve ardından doktorların hastanelerdeki çalışma koşullarını yeterli bulmamasıyla devam eden protestolarla çalkalanmıştı. Katılımcılarının çoğunlukla genç aktivistlerden oluştuğu bir grup, Tel Aviv'de Rothschild Bulvarı ve çevresinde yaklaşık 200'e yakın çadır kurarak, bölgeyi çadır kente dönüştürmüştü. Eylül ayına kadar aralıklarla devam eden protestolar, eylülün ikinci haftası tırmanışa geçmiş, ülkenin içinde bulunduğu yüksek maliyetli yaşam şartlarını, konut krizini ve çarpık gelir düzeyini protesto etmek isteyen yarım milyona yakın İsrailliyi sokaklara dökmüştü. İsrail'in ekonomik verileri ise 2010 yılının bütçe açığını yüzde 5,5, işsizlik oranını ise yüzde 7,3 olarak göstermekteydi. Uzmanlar, özellikle artan yüksek vergilerin ve tüketici fiyatlarının maaşlara yansımamasının protestoların başlamasında büyük bir etken olduğu görüşünü savunurken, her gün sokağa dökülen halk da Netanyahu hükümetini eleştiren pankartlar taşımaktaydı. İsrail ekonomisi son dönemlerde büyüme eğilimi gösterse de, işsizlik rakamları 2011'de yüzde 6,6 ve 2012'de yüzde 5,4'e inmiş olsa da, 2013 seçim sonuçları, İsrail seçmeninin ekonomik yapılanmayı ve ülke içi refahı esas alan bir hükümet görmek istediğini gösteriyor.

Lapid'i Shelly Yachimovich'in İşçi Partisi 15, Naftali Bennet'in Filistin Devleti'nin kurulmasına ve tanınmasına karşı, dolayısıyla iki devletli çözüme de inanmayan aşırı sağcı dinci Habayit Hayehudi (Yahudi Evi) Partisi 12 ve ultra-Ortodoks Shas Partisi de 11 sandalye ile takip ediyor. Bu seneki seçimlerin en büyük yenilgisini 2009 parlamento seçimlerinde Tzipni Livni'nin başkanlığında 28 sandalyeyle birinci çıkan Kadima partisi yaşadı. 2012'de partinin başkanlığını Livni'den alan Shaul Mofaz, 2013 seçimlerinde barajı güç bela geçerek 2 sandalye kazandı. Golda Meir'dan sonra İsrail'in ikinci kadın dışişleri bakanı olan Tzipni Livni ise 2012'de Kadima'nın kongresinde parti liderliğini Şaul Mofaz'a kaptırdıktan sonra Hatnuah (Hareket) ismiyle kurduğu partiyle seçimlere girerek 6 sandalye kazandı. Ta'al, Hadash ve Balad isimli Arap partileriyle toplamda 11 sandalye ile Knesset'e girdiler.

ISRAEL ELECTIONS 2009

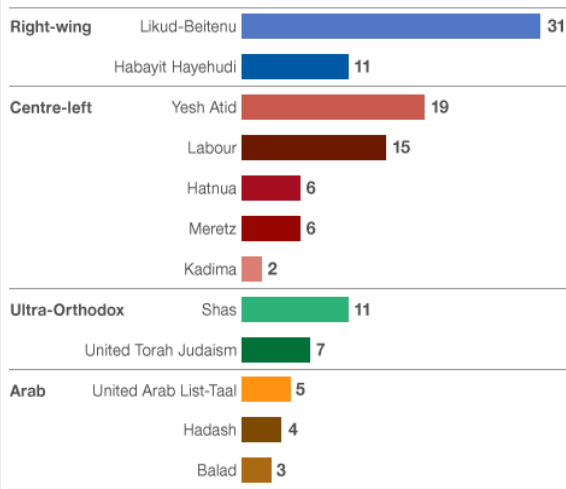
120 seats in Knesset (parliament) 100% of votes counted

Kaynak: BBC /Orta Doğu Komisyonu

Israel election 2013: Provisional results

120 seats in Knesset (parliament)

Graph based on 99.5% of votes counted

Source: Israeli media, Election Commission

Kaynak: İsrail Medyası Seçim

Şimdi ne olacak?

Seçim komitesi resmi sonuçları açıklandıktan sonra, birinci olarak çıkan partinin lideri Cumhurbaşkanı tarafından, 28 gün içinde hükümeti kurmakla görevlendiriliyor. 28 gün sonra hükümet kurulamazsa 14 gün daha ek bir süre tanınıyor. Seçim sonuçlarına göre sağcılar ve merkez sol ittifak mecliste eşit sayıda sandalye elde etti. Geçen seçimlere göre başarısız olan Likud Partisi, yine de hükümeti kurmakla görevlendirilecek. Likud Partisi tek başına hükümeti kuracak kadar oy alamadığı için de koalisyon kurması gerekecek. Netanyahu, seçimlerden sonra, önceliğinin İran'ın nükleer silah elde etmesini engellemek olduğunu belirtti ve İsrail halkının beklediği değişimi gerçekleştirmek için en kapsayıcı hükümeti kurmaya çalışacağını söyledi.

Olasılıklardan bir tanesi, Netanyahu'nun merkez bir sol parti ile koalisyon yapması. Netanyahu seçmenin sağda olmayan, daha ılımlı bir koalisyon görmek istediğinin farkında. Kabinesini kurarken bunu dikkate alması beklenebilir. Bir seneden de az bir süre önce kurduğu partiyle, ikinci en fazla sandalye sayısını elde eden Yair Lapid'in ise koalisyonun bir parçası olması, kendisine kabinde tecrübe kazandıracak bir deneyim olduğundan, bu fırsatı kaçırmak istemeyeceği düşünülebilir.

Başka bir olasılık da Netanyahu'nun Neftali Benett'in aşırı sağcı Habayit Hayehudi partisiyle koalisyona gitmesi. Filistin Devleti'nin kurulmasına ve tanınmasına karşı olan, Batı Şeria da ise yerleşim yerlerinin genişlemesini destekleyen Habayit Hayehudi ile olacak bir koalisyon İsrail'i radikal bir çizgiye kaydıracaktır. Netanyahu'nun dış politika önceliği olan İran'a karşı tutumunda da Habayit Hayehudi ile olan bir koalisyon, uzlaşmacı olmayan agresif bir tutum sergileyerek bölgedeki kriz ortamını daha da kızıştıracaktır.

Seçim sonuçları Türkiye ile ilişkilere nasıl yansır?

İki ülke arasındaki ilişkiler 2009 yılında, Davos'ta Dünya Ekonomik Forumu'nda "One Minute" olayı ile başlayan ve 2010 Ocak ayında alçak koltuk krizi ile iyice artan bir şekilde gerildi. Gazze ablukasını delmek üzere yola çıkan STK konvoyunun, 31 Mayıs 2010'da uluslararası sularda İsrail komandolarınca basılması ve 9 sivil Türk'ün öldürülmesiyle de koptu. İki ülkeyi sıcak bir çatışmanın eşiğine getiren bu

olay, diplomatik ilişkilerinde kesilmesine yol açtı. ABD'nin müttefiki olan Orta Doğu'nun bu iki ülkesi arasındaki ilişkiler asgari seviyeye inmişken, Arap Baharı'nın ortaya çıkışıyla bölge aniden bambaşka bir sarmalın içine düştü.

İsrail'in, üç savaş sonrasında barış antlaşmaları imzalayabildiği Mısır'da, Müslüman Kardeşler iktidara geldi. Hem Türkiye'nin hem İsrail'in komşusu olan Suriye'deki iç savaş, bölgede kamplaşmalara ve ayrışmalara yol açtı. Şimdilik suların durgun gözüktüğü Lübnan ve Ürdün'de ise mevcut dengeler hassas bir seyir izlemekte. Netanyahu'nun dış politikadaki önceliği olan İran ise nükleer programını yavaş ama kararlı adımlarla yürütmeye devam etmekte. Bölge dinamiklerinin sürekli ikili istişareleri zorunlu kıldığı böylesi bir dönemde özellikle ortak komşuları Suriye'de kan gövdeyi götürürken, İsrail ve Türkiye bu meseleleri konuşamayacak kadar birbirlerinden kopuklar.

Netanyahu, özür dilemeye razı olmasa da, peş peşe krizlerin hüküm sürdüğü, halkların istikrar ve huzurdan uzak, hayatta kalma mücadelesi verdikleri bu coğrafyada, Türkiye, İsrail'in bölgede tutunabilme potansiyeli en yüksek aktör. BM bünyesinde kurulan Palmer soruşturma komisyonu sırasında bile gizli gizli buluşarak bir çıkış yolu üzerinde uzlaşmaya çalışan Türk ve İsrailli yetkililer için 22 Ocak seçimi yeni bir girişim için fırsat yaratabilir. İsrail'de kurulacak koalisyon, yeni kabinenin Türkiye ile yeni bir sayfa açabilmek için girişimler başlatmasını sağlayabilir.

Zaten Mavi Marmara olayından sonra kopan diplomatik ilişkilerin karşılıklı ticari ilişkilere etkisinin olmadığını biliyoruz. İsrail Merkezi İstatistik Bürosu'nun verilerine göre, İsrail ile Türkiye arasındaki ticaret hacmi 2010 yılında bir önceki yıla göre yüzde 26 artarak, 2.473 milyar dolardan, 3.124 milyar dolara yükseldi. Siyasi krize rağmen İsrail'in Türkiye'ye ihracatı 2011 yılında yüzde 42 artarak 1,85 milyar dolara tırmanırken, aynı şekilde Türkiye'nin ithalatı da yüzde 20 artış göstererek 2,1 milyar dolar olarak gerçekleşti. 2011'de yüzde 29'luk bir artış gösteren ticaret hacmi ise 4 milyar dolara yükseldi. Ticareti destekleyici adımların en düşük düzeyde atılıyor olmasına rağmen ticaret hacminin artarak devam etmesi ekonomik ilişkilerin kriz tanımadığının bir göstergesi.

İsrailli siyasetçilerin gelişmeleri doğru okuyup bölgenin reel dengelerinin bilincine varmaları gerekiyor. Yeni dönemde İsrail'de kurulacak kabinenin Türkiye ile işbirliğini tekrar başlatabilmek için girişimler yapması ve duygusal kararlar almak yerine bölgenin gerçeklerine uygun bir duruş sergilemesi, bölgedeki istikrarın tesis edilmesinin yapı taşlarından biri olacaktır.